או שאמר לה מְשׁוּם נֶדֶר שנדרת אֲנִי מוֹצִיאֵךְ, אך אם לא אמר לה כך, רשאי להחזירה קודם שנישאת לאחר. מבארת הגמרא, קָסָבַר רב נחמן, טַעֲמָא מַאי – מה הטעם שאמרו חכמים שהמגרש את אשתו משום שם רע או נדר לא יחזיר, מְשׁוּם קַלְקוּלָא – שחוששים שמא אחר שתינשא לאחר, יתברר שהשם רע לא היה נכון או שיש היתר לנדר על ידי חכם, ויאמר הבעל שאילו היה יודע זאת, אפילו היו נותנים לו מאה מנה לא היה מגרשה, ואף בשעת גירושין אמר שמגרשה משום שם רע או נדר, ובדעתו היה להחזירה שהשם רע שקר הוא ויש היתר לנדר, וגירושיו בטעות הם והגט בטל, ובניה מהשני ממזרים הם, ורק אִי אָמַר לָהּ הָכִי – אם אמר לה כך, מָצֵי מְסַלְקֵל לָהּ – יכול הוא לקלקלה, ולכן אסרו לו חכמים להחזירה, ואמרו שצריך לומר לו זאת קודם גירושין, ושוב אינו נאמן לומר כך, שכיון שלא המתין לבדוק זאת, גילה את דעתו שאינה חביבה עליו, אך וְאִי לָא – ואם לא אמר לה כך, לָא מָצֵי מְסַלְקֵל לָהּ – אינו יכול לקלקל אותה, ואין חשש אם יחזירה קודם שנישאת לאחר.

הגמרא מביאה לשון אחרת בדברי רב נחמן. אִיכָּא דְּאָמְרֵי [–יש אומרים], אָמַר רַב יוֹסֵף בַּר מַנְיוּמֵי אָמַר רַב נַחְמָן, המוציא את אשתו משום שם רע או נדר, תקנו חכמים שצָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לָהּ, חֲזִי יוֹדַעַת שֶׁמְּשׁוּם שֵׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאֵךְ, וּמְשׁוּם נֶדֶר אֲנִי מוֹצִיאֵךְ. מבארת הגמרא, קָסָבַר רב נחמן, טַעֲמָא מַאי – מה הטעם שאמרו חכמים שהמוציא את אשתו משום שם רע או נדר לא יחזיר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בַּעֲרָיוֹת וּבְנֶדָרִים, ולכן קנסו אותן שלא יוכל הבעל להחזירן, הֵילְכָךְ צָרִיךְ לְמֵימַר לָהּ הָכִי – ולכן צריך לומר לה כך, כדי שכל הנשים יקחו מוסר מכך שלא להיות פרוצות בעריות ונדרים, אך בין אמר ובין לא אמר אסרו חכמים להחזירה.

הגמרא מביאה שתי ברייתות לסייע לשתי הלשונות: תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא קַמָּא – שנינו ברייתא כלשון הראשון, שטעם משנתינו הוא משום חשש קלקול, וְתַנְיָא כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא – ושנינו ברייתא כלשון אחרון, שטעם משנתינו הוא משום קנס לפרוצות בעריות ונדרים, ותקנו חכמים שיאמר להן כן. תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא קַמָּא, אָמַר רַבִּי מֵאִיר, מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ חכמים שהַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע לֹא יַחֲזִיר, וּמְשׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר, שֶׁמָּא תֵּלֵךְ האשה וְתִנָּשֵׂא לְאַחֵר, וְנִמְצְאוּ אחר כך הַדְּבָרִים בָּאִין – שהשם רע אינו נכון, וְיֹאמַר הבעל שגירשה, אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁכֵּן הוּא – שהשם רע אינו נכון ושיש היתר לנדר, אֲפִילּוּ אִם הָיוּ נוֹתְנִים לִי מֵאָה מָנֶה כדי שאגרש אותה, לֹא הָיִיתִי מְגָרְשָׁהּ, מפני שהיתה חביבה עלי, וְנִמְצָא גֵּט שניתן בטעות בָּטֵל, וּבָנֶיהָ מבעלה השני מַמְזֵרִין, כיון שאשת הראשון היא, לְפִיכָךְ אוֹמְרִים לוֹ, חֲזִי יוֹדֵעַ, שֶׁהַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע לֹא יַחֲזִיר, וּמְשׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר, הרי שהטעם הוא משום חשש שיקלקלה.

תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא – שנינו ברייתא כלשון אחרון, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי, מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ חכמים שהַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מְשׁוּם שֵׁם רַע לֹא יַחֲזִיר, וּמְשׁוּם נֶדֶר לֹא יַחֲזִיר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּצוֹת בַּעֲרָיוֹת וּבְנֶדָרִים, לְפִיכָךְ – כיון שרוצים אנו שכל הנשים יזהרו לנהוג בצניעות ולא יצא עליהם שם רע ולא ידרו נדרים, אוֹמְרִים לוֹ לבעל, אֱמוֹר לָהּ בשעה שאתה מגרשה, חֲזִי יוֹדַעַת, שֶׁמְּשׁוּם שֵׁם רַע אֲנִי מוֹצִיאֵךְ, וּמְשׁוּם נֶדֶר אֲנִי מוֹצִיאֵךְ.

שנינו במשנה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל נֶדֶר שֶׁיָּדְעוּ בּוֹ רַבִּים, לֹא יַחֲזִיר, וְשֶׁלֹּא יָדְעוּ בּוֹ רַבִּים יַחֲזִיר. הגמרא מפרשת את שיטתו: אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, מַאי טַעֲמָא [–מה טעמו] דְּרַבִּי יְהוּדָה שכשנדרה ברבים אין לו התרה, ולכן אסור להחזירה, דִּכְתִיב אצל הגבעונים, וְלֹא הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה, ולא התירו את שבועתם כדי להרוג אותם, משום שנשבעו ברבים ואי אפשר להתיר שבועה זו.

שואלת הגמרא, וְרַבָּנַן החולקים על רבי יהודה, וסוברים שאף שנידר ברבים יש לו התרה, מדוע לא התירו נשיאי העדה את שבועתם. משיבה הגמרא בשאלה, הָתָם – בשבועה שנשבעו לגבעונים, מִי חָלָה שְׁבוּעָה עֲיָלְוֵיהוּ [–עליהם] כְּלָל, הרי כֵּיוָן דְּאָמְרוּ לְהוּ הגבעונים מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ, וְלֹא בָּאוּ מארץ רחוקה, ודאי שלֹא חֲיְילָה שְׁבוּעָה עֲיָלְוֵיהוּ [–עליהם] כְּלָל, כיון שנשבעו להם מחמת שרימו אותם, ולא היו צריכים התרה כלל, וְהָאי דְּלָא קָטָלֵינְהוּ – ומה שלא הרגום בני ישראל, מִשּׁוּם קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, כדי שלא יאמרו הגויים שישראל עברו על שבועתם.

שנינו במשנה, שלרבי יהודה נדר שהודר ברבים לא יחזיר. מבררת הגמרא, וְכַמָּה רַבִּים – בפני כמה אנשים צריך לידור כדי שיהא נחשב לנדר שהודר ברבים. משיבה הגמרא, רַב נַחְמָן אָמַר, שְׁלֹשָׁה אנשים, רַבִּי יִצְחָק אָמַר, עֲשָׂרָה אנשים. מבארת הגמרא טעמיהם, רַב נַחְמָן שֶׁאָמַר שְׁלֹשָׁה לומד זאת מהכתוב אצל זבה וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים רַבִּים׳ וגו׳, שנעשית זבה גדולה, ודרשו חכמים שמיעוט יָמִים, שְׁנַיִם – שני ימים, והוסיף הכתוב לומר רַבִּים, דהיינו שְׁלֹשָׁה, שבשלשה ימים נעשית זבה גדולה. ואף כאן שאמרו חכמים ׳נדר שהודר ברבים׳, היינו בפני שלשה. רַבִּי יִצְחָק שֶׁאָמַר שרבים זה עֲשָׂרָה, לומד זאת מִדִּכְתִיב בפרשת המרגלים, ׳עַד מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה הַזֹּאת׳ וגו׳, ודרשו חכמים שעֲדָה זה עשרה, משום שהיו שנים עשר מרגלים, ויהושע וכלב לא השתתפו בעצת מרגלים, ונשארו עשרה, ולהם קורא הכתוב עדה.

שנינו במשנה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל נֶדֶר שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ׳ חקירת חכם, לא יחזיר, ושאינו צריך חקירת חכם, יחזיר, אמר רבי אלעזר, לא אסרו זה אלא מפני זה. הגמרא מבארת את מחלוקתם: תַּנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, לֹא אָסְרוּ להחזיר אשה שהתגרשה מחמת שנדרה נדר הצָּרִיךְ חקירת חכם, אֶלָּא מִפְּנֵי זו שהתגרשה מחמת שנדרה נדר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ חקירת חכם כדי להתירו. שואלת הגמרא, בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי – באיזה סברה נחלקו רבי מאיר ורבי אלעזר. משיבה הגמרא, רַבִּי מֵאִיר סָבַר, אָדָם רוֹצֶה [–אינו מקפיד על כך] שֶׁתִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בְּבֵית דִּין כדי שיתירו לה את נדרה, ולכן בנדר שצריך חקירת חכם כדי להתירו יכול לקלקלה, ולומר שאילו היה יודע שיכול החכם להתיר לה את נדרה לא היה מגרשה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר סָבַר, אֵין אָדָם רוֹצֶה שֶׁתִּתְבַּזֶּה אִשְׁתּוֹ בְּבֵית דִּין, ולכן אם הנדר צריך חקירת בית דין, אינו יכול לומר שאילו היה יודע שהחכם יתירו לא היה מגרשה, כיון שאינו רוצה שתלך אשתו לבית דין שיתירו לה את הנדר.

שנינו במשנה, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה מַעֲשֶׂה בְּצִידָן וְכוּ׳ באחד שאמר לאשתו קונם אם איני מגרשיך, וגרשה, והתירו לו חכמים שיחזירנה. שואלת הגמרא, מַאי תָּנָא – מה שנה התנא קודם בנדרים שנדר הבעל, דְּקָתָנֵי – ששונה כעת מַעֲשֶׂה בענין נדר שנדר הבעל, הרי עסקנו עד כעת בנדרים שנדרה האשה. מיישבת הגמרא, חַפּוּרֵי מִיחַפְּרָא – חסר במשנה הלכה, וְהָכִי קָתָנֵי – וכך צריך לשנות, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שהמוציא את אשתו משום נדר אסור להחזירה, רק כְּשֶׁנָּדְרָה הִיא, ומוציאה מחמת נדרה, שבזה יש לחוש שאחר כך יקלקלה, אֲבָל אם נָדַר אִיהוּ – הבעל, שיגרשה, יַחֲזִיר – יכול להחזיר אותה אחר שגירשה אם רוצה, כיון שאין לחוש בזה שיקלקלה, וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, מַעֲשֶׂה נָמֵי שהיה בְּצִידָן, בְּאֶחָד שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ קוֹנָם אִם אֵינִי מְגָרְשֵׁךְ, וְגֵירְשָׁהּ, וְהִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים שֶׁיַּחֲזִירֶנָּה, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם.

שואלת הגמרא, **מַאי קוֹנָם** – מה שייך לומר קונם אם איני מגרשך, הרי קונם היינו שאוסר דבר עליו בהנאה בקרבן, ומה אסר כאן עליו בשקיבל על עצמו לגרשה. מתרצת הגמרא, **אָמַר רַב הוּנָא, בְּאוֹמֵר** הבעל, **יָאְסְרוּ כָּל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי אִם אֵינִי מְגָרְשָׁךְ:**

שנינו בהמשך המשנה, **וְהֵתִירוּ לוֹ שֶׁיַּחְזִירֶנָּה:** שואלת הגמרא, **פְּשִׁיטָא** שמותר להחזירה, שהרי אין למה לחוש בזה. משיבה הגמרא, **מַהוּ דְּתֵימָא** [–שמא תאמר] **לֵינְזוֹר** לקנוס אותו שלא להחזירה, **מִשּׁוּם דְּרַבִּי נָתָן, דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, הַנּוֹדֵר נדר, נחשב כְּאִילּוּ בָּנָה בָּמָה** בשעת איסור הבמות, **וְהַמְקַיְּימוֹ** – שלא נשאל עליו לחכם להתירו, נחשב **כְּאִילּוּ הִקְרִיב עָלֶיהָ קָרְבָּן,** כלומר, שנגמר עוונו שלם, שמרגיל עצמו לידור נדרים, וכיון שלא נשאל על נדרו, נקנוס אותו שלא להחזיר את אשתו, **קָא מַשְׁמַע לָן** שלא קונסים אותו:

שנינו בסיום המשנה, **מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם:** בפשטות בא התנא לתת טעם מדוע לא אסרו לבעל המעשה בצידן להחזיר את אשתו. מקשה הגמרא, **מַאי תִּיקּוּן הָעוֹלָם אִיכָּא** – איזה תיקון העולם יש בהיתר להחזיר את אשתו. מתרצת הגמרא, **אָמַר רַב שֵׁשֶׁת,** תיבות אלו אינן המשך למעשה, אלא נאמרו **אַרֵישָׁא** – על תחילת המשנה, שהמוציא משום שם רע או נדר לא יחזיר, ובעת מפרש התנא שהסיבה היא מפני תיקון העולם.

הגמרא מתרצת באופן אחר, **רַבִּינָא אָמַר, לְעוֹלָם** זה נאמר **אַסֵּיפָא** – על המעשה בצידן, **וְהָכִי קָתָנֵי** – וכך מתפרשת המשנה, שהתירו לו להחזיר את אשתו, משום שאין סיבה לגזור בְּזוֹ – בשהבעל נודר לגרש את אשתו **מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם,** שהרי אין בזה לא חשש קלקול ולא פריצות:

משנה

משנה זו, כהמשך למשנה הקודמת, מבארת אופן נוסף שיש לאסור על בעל להחזיר את אשתו אחר שגירשה, אך נחלקו תנאים אם גם באופן זה אסרו: **הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ** בגט **מִשּׁוּם אֶילוֹנִית** – שאינה ראויה לילד, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא יַחֲזִיר,** משום שיש לחוש שמא תינשא לאחר ותלד, ויאמר שאילו היה יודע שיכולה לילד לא היה מגרשה, וכשגירשה היה בדעתו להחזירה אם יתברר שבת בנים היא, וכיון שנמנע ממנו להחזירה גירושיו בטעות הן, ולכן אומרים לו שידע שלא יחזיר עולמית, וגומר ומגרש גירושין גמורים, **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים** שאין לחוש באופן זה לקלקול, ולכן **יַחֲזִיר** אם רוצה.

אִם נִישֵּׂאת לְאַחַר וְהָיוּ לָהּ בָּנִים הֵימֶנּוּ, וְהִיא תּוֹכַעַת מבעלה הראשון את **כְּתוּבָּתָהּ,** כיון שהתברר שאינה אילונית, ולא היה מקח טעות בנישואיה, **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹמֵר לָהּ** בעלה הראשון, **שְׁתִיקוּתֵיךְ יָפָה מְדִיבּוּרֵיךְ** – מוטב לך לשתוק, שאילו הייתי יודע שסופי ליתן כתובה לא הייתי מגרשך, וכיון שאת דורשת שאשלם כתובה נמצא שהגט בטעות הוא, ובניך ממזרים.

גמרא

שנינו במשנה, שנחלקו רבי יהודה ורבנן במוציא משום אילונית, אם יש לחוש שיקלקלה: מקשה הגמרא, **לְמֵימְרָא** – וכי נאמר **דְּרַבִּי יְהוּדָה חָיֵישׁ לְקִלְקוּלָא** – חושש לקלקול, ולכן אוסר למוציא משום אילונית להחזירה, **וְרַבָּנָן לֹא חָיְישִׁי לְקִלְקוּלָא** – אינם חוששים לקלקול, ולכן מתירים להחזירה, **וְהָא אִיפְּכָא שְׁמַעְינָן לְהוּ** – והרי שמענו מחלוקתם באופן הפוך, שרבי יהודה אינו חושש לקלקול ורבנן חוששים, **דְּתַנַּן, הַמּוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם** שיצא עליה **שֵׁם רַע** שזינתה, **לֹא יַחֲזִיר** אותה לאשה, אף אם יתברר שהשם רע אינו נכון, וכן המגרש את אשתו **מִשּׁוּם** שנדרה **נֵדֶר,** ואמר שאינו רוצה אשה נדרנית, **לֹא יַחֲזִיר** אותה לאשה, אף אם ימצא חכם פתח לנדרה. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל נֵדֶר שֶׁיֵּדְעוּ בּוֹ רַבִּים** – שנדרה אותו ברבים, ואין לו התרה, **לֹא יַחֲזִיר** משום שפריצות היא, **וְשֶׁלֹּא יֵדְעוּ בּוֹ רַבִּים** ויש לו התרה, **אִם יִרְצֶה יַחֲזִיר** אותה לאשה. **אַלְמָא** – מבואר כאן, [**שֶׁרַבָּנָן חַיְישִׁי לְקִלְקוּלָא** – חוששים הם לקלקול], **וְרַבִּי יְהוּדָה לֹא חָיֵישׁ לְקִלְקוּלָא** – אינו חושש לקלקול, ורק בנדר שאין לו התרה אוסר משום פריצות. מתרצת הגמרא, **אָמַר שְׁמוּאֵל, אֵיפּוֹךְ** – צריך להפוך את דברי משנתינו, רבי יהודה מתיר למוציא משום אילונית להחזירה, ורבנן אוסרים.

מקשה הגמרא, **וְהָא מְדַקְתָנֵי** – והרי מכך שכתוב **בְּסֵיפָא** של המשנה, **נִישֵּׂאת** זו שיצאה מחמת שאילונית היא **לְאַחֵר, וְהָיוּ לָהּ בָּנִים הֵימֶנּוּ, וְהִיא תּוֹכַעַת** מבעלה הראשון את **כְּתוּבָּתָהּ,** כיון שהתברר שאינה אילונית, ולא היה מקח טעות בנישואיה, **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹמֵר לָהּ** בעלה הראשון, **שְׁתִיקוּתֵיךְ יָפָה מְדִיבּוּרֵיךְ** – מוטב לך לשתוק, כיון שאילו הייתי יודע שסופי ליתן כתובה לא הייתי מגרשך, והגט בטעות הוא ובניך ממזרים, **מְכָלָּל** – מוכח מכאן, **דְּרַבִּי יְהוּדָה חָיֵישׁ לְקִלְקוּלָא** – חושש לקלקול. מתרצת הגמרא, **הָא נַמֵּי אֵיפּוֹךְ** – אף את הסיפא יש להפוך, ולומר שזה דברי חכמים, ואילו רבי יהודה אינו חושש לקלקול.

הגמרא מתרצת תירוץ נוסף: **אַבַּיֵי אָמַר, לְעוֹלָם לֹא תֵּיפּוֹךְ** – אל תהפוך את שיטת רבי יהודה וחכמים, ורבי יהודה חושש במשנתינו לקלקול האשה, **וְרַבִּי יְהוּדָה** במשנה לעיל שאינו חושש לקלקול, היינו משום **דְּבַהֲהִיא** – במוציא את אשתו משום נדר, סובר שאין שייך שיקלקלה, משום **שֶׁכָּבָר לָהּ בְּרַבִּי מֵאִיר, וְכָבָר לָהּ בְּרַבִּי אֶלְעָזָר,** מפרשת הגמרא, **בְּנדר שְׁצָרִיךְ** חקירת חכם, **כָּבָר לָהּ** רבי יהודה **בְּרַבִּי אֶלְעָזָר,** שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין, ולכן אינו יכול לומר שאילו היה יודע שיתיר החכם את נדרה לא היה מגרשה, **וּבְנדר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ** חקירת חכם, אלא הבעל יכול להפר, **כָּבָר לָהּ** רבי יהודה **בְּרַבִּי מֵאִיר,** שהבעל אינו טועה בנדרים שיכול להפר, ואינו יכול לומר שאילו היה יודע שאפשר להפר לא היה מגרשה, ואין לחוש שם לקלקול.

מקשה הגמרא על תירוצו של אביי: **אָמַר רָבָא,** וכי רק **דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה** – סתירת דברי רבי יהודה **קַשְׁיָא,** ואילו **דְּרַבָּנָן אַדְּרַבָּנָן** – סתירת דברי חכמים **לֹא קַשְׁיָא** – אינה קשה, הרי אף דברי חכמים נראים כסותרים, שלעיל חוששים לקלקול, ובאן אינם חוששים לקלקול. **אֶלָּא אָמַר רָבָא,** אמנם **דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה** – סתירת דברי רבי יהודה **לֹא קַשְׁיָא, דִּרְשַׁנְּינָן** – כפי שתירצנו, שלעיל אינו חושש לקלקול משום שלא שייך שם לטעון שהגירושין היו בטעות. **דְּרַבָּנָן אַדְּרַבָּנָן** – סתירת דברי חכמים **לֹא קַשְׁיָא** – אינה קשה, משום **דַּמַּאן** – מי הם **הַחֲכָמִים** המוזכרים במשנתינו שמתירים להחזיר במוציא משום אילונית, **רַבִּי מֵאִיר** הוא, **דְּאָמַר** שבכל תנאי **בְּעִינַן** – אנו צריכים שיהיה **תְּנַאי כָּפוּל** – שיכפול את דבריו, ויאמר שאם יהיה כך יחול, ואם לא יהיה כך לא יחול, **וְהָכָא** – במוציא את אשתו משום אילונית, **בְּמַאי עָסְקִינָן** – באיזה אופן מדובר, **בִּדְלֹא כַּפְלֵיהּ לְתְנָאֵיהּ** – שלא כפל את תנאו, ולא אמר בשעה שגירשה שמגרשה מחמת שאילונית היא, ואם אינה אילונית אינו מגרשה, ולכן הגט חל אף אם אינה אילונית, ושוב אינו יכול לקלקלה:

משנה

משנתינו מבארת עוד דין שתקנו חכמים מפני תיקון העולם: **הַמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בָּנָיו לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים** שלשה פעמים, **אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ** ואת בניו, מחמת שרגיל הוא בכך, **אֲבָל פּוֹדִין אֶת הַבָּנִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן,** כדי שלא יטמעו בגוים וילמדו ממעשיהם הרעים:

גמרא

שנינו במשנה, שהמוכר עצמו ובניו לעובדי כוכבים, אין פודים אותו, הגמרא מבארת באיזה אופן מדובר: **אָמַר רַב אַסִּי,** מה שאמרו שלא לפדות את המוכר עצמו לעובדי כוכבים, **וְהוּא** – זה רק באופן **שֶׁמְּכָרוֹ** פעם אחת, **וְשָׁנָה** – ואחר שפדוהו מכר שנית, **וְשִׁילֵּשׁ** – ואחר שפדוהו שוב, מכר בשלישית, ועתה אין פודים אותו, אך בפעם הראשונה והשניה שמכר את עצמו ובניו לעובדי כוכבים, צריך לפדותם.

הגמרא מביאה אופן נוסף שנחשב למוכר עצמו: מספרת הגמרא,

המשך בעמוד קסג

הָנָּהוּ בְּנֵי בֵּי מִיכְסֵי – אותם אנשים שגרו במקום ששמו בי מיכסי, דְּזַוָּפֵי וזוֹוֵי – שהיו לווים מעות מֵעַוְבְּדֵי כּוֹכָבִים, וְלֹא הֲוָה לְהוּ לְמִפְרַעְיָנְהוּ [–ולא היה להם לפרוע], אֲתוּ וְקָא גָּרְבֵי לְהוּ – הגיעו העובדי כוכבים, ושבו אותם לעבדים בפרעון חובם. אֲתוּ לְקַמֵּיהּ – הגיעו השבויים האלו לפני דְּרַב הוּנָא כדי שיפדם, אֲמַר לְהוּ רב הונא, מַאי אֵיעֲבֵיד לְכוּ – מה אעשה לכם, אסור לי לפדותכם, דְּתָנַן, הַמּוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ וְאֶת בָּנָיו לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים, אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לרב הונא, לְיִמַּחֲתָנֵי רַבֵּינוּ שהדין שאין פודים, וְהוּא – זה רק באופן שֶׁמָּכַר פעם אחת, ופדוהו, וְשָׁנָה – ומכר שנית, ופדוהו שוב, וְשִׁילֵּשׁ – ומכר בשלישית, ומדוע אינך פודה את בני בי מיכסי. אֲמַר לֵיהּ רב הונא, הָנֵי מִרְגָּלֵי רְגִילִי דְּעַבְדֵי הָכֵי – אנשים אלו רגילים הם לעשות כך, ללוות ואין להם מה לשלם, והגויים שובים אותם לעבדים, וסומכים הם על כך שיפדו אותם, ועליהם אמרה המשנה שאין פודים אותם.

על אף ששנינו שאין פודים את הרגיל למכור עצמו לעובדי כוכבים, הגמרא מביאה שיש אופן שצריך לפדותו: מספרת הגמרא, הַהוּא גַּבְרָא דְּזַבִּין נַפְשֵׁיהּ לְלוּדָאֵי – היה אדם שמכר עצמו ללודאי, והם אומה שאוכלים בני אדם, אֲתָא לְקַמֵּיהּ – הגיע אותו אדם לפני דְּרַבִּי אַמִּי, אֲמַר לֵיהּ לרבי אמי,